

50, hvor det oplyses, at de velkendte DFDS-natbåde mellem Århus/Aalborg og København havde en længde på 300 meter. Det virker, som om forfatteren selv tror på, at skibene virkelig var så store, for teksten oplyser, at de var blandt de største danske passagerskibe. En konsultation af Danmarks Skibsliste reducerer imidlertid hurtigt skibene til et langt mere beskedent format. Hans Broge og H.P. Prior var ganske vist henholdsvis 310,6 og 322,3, – ikke meter, men derimod fod. Skibenes længder skal med andre ord reduceres med godt to tredjedele!

Det er ganske interessant læsning, men når den sidste side er vendt, sidder læseren alligevel tilbage med adskillige spørgsmål. Hvorfor gik det, som det gik? Hvorfor voksede nogle rederier kraftigt, mens andre blev mindre? ØK havde i 1935 mere end 25 store moderne skibe og i 1960 omkring 40. Siden forsvandt de ét efter ét. Et typisk, mellemstort dampskibsrederi kunne med fordel have været analyseret. Det kunne have været Dampskibsselskabet »Heimdalen«, der i øvrigt slet ikke omtales. Skonnerten Freia af Rønne beskrives på denne måde, last for last. Så hvorfor ikke også en trampskibsdamper? Heimdalen var et typisk trampskibsrederi, der sejlede over hele verden, men lukkede, da denne bog slutter, på grund af forkert omstilling. Historien om Mærsk-skibenes succes er bekendt, men også her kunne der have været trukket læresætninger frem. Hvorfor denne enestående succes? Internationale udblik til måske blot udviklingen i Norge og Sverige savnes også.

Henrik Fode

Nete Balslev Wingender: *Firkløveret og ildsjælene. Dansk sygeplejeråds historie 1899-1999*, 1-2. (Dansk Sygeplejeråd, 1999). 349 + 205 s., 273 kr. (medlemspris).

Dansk Sygeplejeråds 100-års jubilæum markeredes blandt andet med dette pragtværk. Rent fysisk er det en fornøjelse at have så smukt et værk foran sig. Tryk og billedmateriale, ja hele layouten, er en fryd for øjet. Kun det ved lampelys stærkt reflekterende papir er en straf for samme øje.

Forfatterens letflydende stil er en glæde. Kirsten Stallknecht havde i sin formandsperiode bestemt, at jubilæumsskriftet ikke skulle være en traditionel jubilæumshistorie, men den historie, som kildematerialet kunne afspejle for en faghistoriker. Den mest iøjnefaldne konsekvens heraf skulle være, at personhistorien skulle træde i baggrund i teksten, men des tydeligere frem i billedmaterialet. Det er en rigtig god ide, men man må dog sige, at personhistorien fylder rigeligt op også i fremstillingen.

Værket indledes med en redegørelse for stoffets vægtning og bøgernes opbygning. Her erfarer vi, at tre røde tråde vil løbe igennem de tre kronologiske afsnit, nemlig professionalisering, organisationsudvikling og kampen om bedre løn- og arbejdsforhold. De havde forskellig vægt i de forskellige perioder, hvor organisering og anerkendelse selv sagt havde større betydning i den første periode end siden hen. Efterhånden bliver de tre tråde til to ben, som sygeplejerådet skulle stå og gå på. Dette billedmix giver lidt sjove associationer.

Værket afsluttes med det glimrende kapitel »Status efter 100 år«, som er en kort og præcis sammenfatning af resultaterne og refleksion over Dansk Sygeplejeråds fremtid. Den virker som en glimrende appetitvækker og er velegnet, hvis man som undertegnede hurtigt vil danne sig et billede og vælge kapitler til nærlæsning. Mit valg faldt blandt andet på de bevægede år i Dansk Sygeplejeråds historie i 1930'erne.

Tilsyneladende begyndte årtiet så godt, den længe efterstræbte statsautori-

sering blev opnået i 1933. Det var afslutning på mere end 25 års splid inden for sygeplejeverdenen med hovedfronterne trukket op mellem landsygeplejerskerne (organiseret i ca. 1000 små lokale foreninger under Centralforeningens paraply) og Dansk Sygeplejeråd. Kampen havde drejet sig om en treårig statsanerkendt uddannelse. Desværre hopper vi midt ind i kampen og får ingen redegørelse for forholdene i rådets første tid på anden vis, end at foregangskvinden fra 1899, Charlotte Norrie, kun var kort uddannet på Almindeligt Hospital, og at de kvinder, der varetog sygeplejegeringen, var en uhomogen flok. Vel er det rigtigt, men der fandtes den treårige sygeplejeordning fra 1876 på Kommunehospitalet i København, som siden hen har været Dansk Sygeplejeråds mål. Den burde have været præsenteret, for det virker ellers uforståeligt, hvorfor Charlotte Norrie mødte så megen modstand i sygeplejerskerækkerne. Efter denne indledende skavank i beskrivelsen af kampen om en fælles uddannelse udmærker fremstillingen sig ved også at give korte, opsummerende vurderinger af forløbet. Interessant nok bliver det fremhævet, at selv efter at statsautorisation var opnået, var medlemskabet og firkløvet, der hidtil havde været medlemmernes adelsmærke og emblem udadtil, stadig efterstræbelsesværdigt.

De næste år i 1930'erne var præget af splid om formandsposten. Nete Balslev Wingender formår trods de mange personhistoriske ærinder at tegne et klart billede af den sammensatte kamp, der var både et generationsopgør, et standsopgør mellem oversygeplejerskerne og assistenterne og et opgør om (fag)politi-

ske emner. Unge kommunistiske sygeplejersker var så frembusende, at det så ud til, at Dansk Sygeplejeråd skulle falde fra hinanden. Flere kampvalg fulgte i de næste år. Fortalere for rådets traditionelle linje vandt hver gang, dog var man efterhånden klog nok i bestyrelsen til at optage den mest højroastede »kommunistiske rebel« i sin kreds. Forfatteren giver også her klare vurderinger, der fint sætter hele denne kamp i de rette proportioner.

Hovedindtrykket efter læsningen af bogen er, at der herskede evig kiv og strid fra den allerførste begyndelse til vore dage i Dansk Sygeplejeråd. Forbavsende nok sad formændene – bortset fra de forvirrede år i 1930'erne – hver sine 27 år, det skabte kontinuitet, og spliden kunne for det meste holdes inden for døren. Urolighederne kunne skyldes rent personlige forhold, men var for det meste forårsaget af forskellig vægtning af de indledningsvis nævnte tre røde tråde. Og netop den mere strukturhistoriske opbygning af værket har hævet det langt over niveauet for et almindeligt jubilæumsskrift.

Et lille suk til sidst: hvorfor er personernes placering på billederne så konsekvent inkonsekvent beskrevet, idet man dels får oplysning fra beskuerens og dels fra personernes perspektiv. Når Kirsten Stallknechts nabo »til venstre« er en mand, kan jeg finde ud af, at der menes til højre (bd. 2, s. 12), men hvem er formanden »til højre«, når sidepersonen også er en kvinde (bd. 1, s. 123)?

Dansk Sygeplejeråd har fået et smukt og – trods mine indvendinger – fagligt velskrevet jubilæumsværk.

Gerda Bonderup